

туриш пайтида ерга қўл билан суянишдан очиқ-ойдин қайтарилмоқда.

→Эътироз:

Ибн Умар розияллоҳу анҳумонинг ҳадиси икки жиҳатдан заифдир:

1. Муҳаммад ибн Абдулмалик мажҳулдир.
2. Бу ривоят сиқаларнинг ривоятига хилофдир. Маълумки, муҳаддислар ва бошқа аҳли илмларнинг қоидасига кўра сиқаларга хилоф бўлган ҳадис шоз ва рад қилингандир.

Бунга қуйидагича жавоб берамиз:

1. Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳ Бағдодий Абу Бакр Ғазол Имом Аҳмад роҳматуллоҳи алайҳнинг асҳобларидан бўлган. Ундан икки шайхдан бошқа тўрт муҳаддис ривоят қилган. Насоий уни сиқа деган. Ибн Абу Ҳотим айтади: “Отам ундан ҳадис эшитган. У содуқдир”. Ибн Ҳиббон ҳам уни сиқалар орасида зикр қилган. Балки бу ўринда Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳни Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Абу Маҳзурага чалкаштираётган бўлишса керак. Дарҳақиқат Ибн Қаттон Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Абу Маҳзурани мажҳул деган. Заҳабий ҳам “Мезон”да уни нотаниш, деган.
2. Сиқаларга хилоф бўлган ривоят шоз ва мардуд бўлиши учун уларнинг ривоятига очиқчасига қарши келган бўлиши лозим. Яъни бирини қабул қилиб, иккинчисини рад этиш лозим. Ҳофиз “Нухба”нинг 35-саҳифасида бунинг баёнини қилган. Бу жойда эса ундай эмас. Чунки Абу Довуд шайхларининг тўрттасидан бу ривоятни келтирган. Ибн Рофеъ айтади: “Кишининг қўлига суянган ҳолда намоз ўқишидан қайтардилар”. Ибн Шабух айтади: “Кишининг намозда қўлларига суянишидан қайтардилар”.

Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг лафзи бу икки лафзни инкор қилмайди, балки Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг ривоятида уларнинг ривоятидаги мутлақликни қайдлайдиган қўшимча мавжуд. Яъни: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам киши қачон намозда турса икки қўлига суянишидан қайтардилар”. Бу ерда шозликдан бирор нарса йўқ. Шоз деганда сиқанинг ривояти сиқалар ривоятига хилоф тарзда бўлишига айтилади. Сиқанинг ўзи ривоят қилиб, бошқалар уни ривоят қилмаган бўлса буни шоз дейилмайди. “Тадрибур Ровий”да буни батафсил баён қилинган. Бунинг устига Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг ривоятини Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ва саҳобаи

тик тутган ҳолда унинг бармоқларини қиблага юзлантирардилар.

25-Матннинг далиллари:

هُلِّلَا يَلِّصُ لِّلْأَلْوَسْرِ ءَالِصَ يَلِّبُ نَرُطْنَ أَلْ تُلُقَ ءَ نِي دَمْلَا تَمْدَقَ لَاقِرْ حُحْ نَبْ أَع-١
هُدَى غَضَوَّو يَرْسُيْلَا ءَلْجَرَ شَرَّتْ فَا دَّهَشْتَلَلْ يَنْغِي سَلَجَ أَمْلَفَ مَلَسَ وَهَيْلَع
ثِيَدَحْ آءَهَ يَسِيْعَ وَبَأَلْ لَاقَ يَنْمُيْلَا ءَلْجَرَ بَصَنَوَّو يَرْسُيْلَا هَذَخَفَ يَلَعَّ يَنْغِي يَرْسُيْلَا
لَءَأَوِّي رَوَّثَلَا نَأْيُفْ سُلُوقَ وَهَوَّ مَلْغَلْ لَءَأَرْتَكْ أَدْنَعُ هَيْلَعْ لَمْغَلْ أَوْحِي حْ صَنْ سَح
كَرَابُ مَلْلَا نَبْ أَوَّ ءَفْ وَكُلَّ

1. Воил ибн Хужр розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг намозларини кўрай деб Мадинага бордим. У зот ташаҳҳудга ўтирсалар, чап оёқларини тўшар, чап қўлларини чап сонларига қўяр ва ўнг оёқларини тик қилардилар”. Термизий ривояти. Абу Ийсо айтади: “Ҳадис ҳасан саҳиҳдир. Аксар аҳли илмлар наздида амал шунга кўради. Бу Суфён Саврий ва Куфа аҳлининг ҳамда Ибн Муборакнинг сўзидир”.

ءَالِصَلَا حَتْفَتْسِي مَلَسُو هَيْلَع هَلَلَا يَلِّصُ لِّلْأَلْوَسْرِ نَاك : تَلَاقَ ءَشَائِعَ نَع-٢
هَسْأَرْ صَخْشِي مَلْ عَكَرَ إِذَا نَاكُو نِي مَلْعَالَا بَر هَلَلْ دَمَحَلَلَا بَ ءَءَارَقَلْ أَوْ رِي بَكْتَلَاب
يَتَحْ دَجْسِي مَلْ عَوَكْرَلَا نَم هَسْأَرْ عَفْرَ إِذَا نَاكُو كَلْدَ نِي بَنَكَلُو هَبْوَصِي مَلْ
نَاكُو اسْلَاجَ يَوْتْسِي يَتَحْ دَجْسِي مَلْ ءَدَجْسَلَا نَم هَسْأَرْ عَفْرَ إِذَا نَاكُو أَمَائِقَ يَوْتْسِي
هَلْجَرَ بَصَنَوَّو يَرْسِيْلَا هَلْجَرَ شَرْفِي نَاكُو ءَءِي حَتَلَا نِي تَعَكَرْ لَكْ يَفْ لَوْقِي
شَارْتَفَا هَيْعَارْدَ لَجْرَلَا شَرْتَفِي نَأْيَهَنِي وَنَاطِي شَلَا ءَبَقَعْ نَعْيَهَنِي نَاكُو يَنْمِيْلَا
مَلْسَمَ هَاوْر . مِيْلَسْتَلَابَ ءَالِصَلَا مَتَخِي نَاكُو عَبْسَلَا

2. Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам намозни такбир ва **“Алҳамду лиллааҳи робил ааламийн”**ни қироати билан бошлар эдилар. Қачон рукуъ қилсалар бошларини кўтариб ҳам, тушуриб ҳам юбормас, балки шунинг ўртасида тутар эдилар. Қачон саждадан бошларини кўтарсалар ростланиб ўтирмагунларича сажда қилмасдилар. Ҳар икки ракатда “Таҳийёт”ни айтардилар. Чап оёқларини тўшар эдилар ва ўнг оёқларини тик тутар эдилар. Шайтон уқбасидан қайтарар эдилар ва кишининг йиртқич ястанишидек тирсакларини ястанишидан қайтарар эдилар. У зот намозни салом билан тугатар эдилар”. Муслим ривояти. 1/194.

Оиша онамиз розияллоҳу анҳонинг “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай қилар эдилар”, дейишлари мутлақ бўлиб, бу у зотнинг икки ташаҳҳудда шундай ўтиришларига далолат қилади. Чунки у киши ушбу ҳадисда ҳар икки ракатда машруъ зикрни баён қилиб, бунинг ортидан ўтириш кўринишини зикр қилмоқдалар. Аслида бу билан аввалги

ҳолатни зикр қилиб, кейинги ҳолатни эсдан чиқариб қўяётганлари йўқ,
балки аввалги ва кейинги ташахҳудларда ҳам шундай ўтирганликларини
айтмоқдалар.